

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Філологічний факультет освітніх технологій

Кафедра української філології

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА. ВСТУП**

(назва навчальної дисципліни)

для студентів

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта

предметна спеціальність 014.01 Середня освіта. Українська мова і література

освітній рівень перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

освітня програма Українська мова і література, англійська мова, зарубіжна література

статус дисципліни нормативна

Форма здобуття освіти денна

Навчальний рік 2023/2024

Семестр I

Кількість кредитів ЄКТС 2

Мова навчання українська

Форма підсумкового контролю залік

КИЇВ – 2024

Розробник:

Мінчак Г.Б., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

Галина МІНЧАК

Схвалено на засіданні кафедри української філології,
протокол № 12 від 26 січня 2024 року.

Завідувач кафедри

Мирослава БАГАН

Схвалено на засіданні вченої ради філологічного факультету освітніх технологій,
протокол № 8 від 29 січня 2024 року.

Голова вченої ради факультету

Марія ПИСАНКО

1. **Мета вивчення дисципліни** – ознайомити студентів з основами теорії мови, зокрема української, із системою лінгвістичних понять і термінів, із загальними особливостями походження, становлення і розвитку української мови.
2. **Загальний обсяг** (відповідно до робочого навчального плану) **2** кредити ЄКТС; 60 год., зокрема:
лекції – 14 год.
практичні заняття – 16 год.
самостійна робота – 30 год.

3. **Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни:**

До початку вивчення курсу студенти мають:

- *знати* весь обсяг матеріалу, що передбачений програмами з української мови, історії України в закладах загальної середньої освіти;
- *уміти* сприймати й аналізувати інформацію щодо базових понять лінгвістики; виокремлювати актуальний і достовірний матеріал в інформаційному полі; планувати й оцінювати власну роботу;
- *володіти елементарними навичками* роботи з інформацією в інтернет-ресурсах, критичного ставлення до аналізованих явищ, використання різнопланових інформативних джерел.

4. **Анотація навчальної дисципліни:**

Навчальна дисципліна «Сучасна українська літературна мова. Вступ» – пропедевтичний курс, який розпочинає академічне вивчення сучасної української літературної мови і створює теоретичну базу для її свідомого засвоєння впродовж наступних семестрів у фаховій підготовці учителів-філологів. Її вивчення триває протягом усього часу професійного становлення майбутнього вчителя-словесника, формування в нього світоглядних позицій, лінгвістичного мислення, мовної і мовленнєвої компетенцій.

Змістовий модуль, з якого складається, навчальний курс, має на меті ознайомити студентів з історико-лінгвістичними відомості про українську мову, визначити її місце з-поміж інших мов світу (за різними критеріями), охарактеризувати основні гіпотези й теорії походження української мови та закономірності її становлення й розвитку; розкрити системно-структурний характер мови, її структури; систематизувати та поглибити знання про головні структурно-функційні рівні й підрівні мови, їхні одиниці та відношення. Опанування вступного розділу із сучасної української літературної мови збагатить лінгвістичний світогляд учителя-словесника, сприятиме розвитку вмінь і навичок роботи із фактичним теоретико-мовним матеріалом, формуватиме методологічну базу для наступних теоретичних ОК з української мови і практичних аспектів навчання мови.

5. **Завдання (навчальні цілі)** навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» полягають у формуванні в студентів компетентностей, визначених освітньою програмою «Українська мова і література, англійська мова, зарубіжна література»:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з української та англійської мов, з української та зарубіжної літератур, із педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні:

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 3. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).

ЗК 4. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, здійснюючи політкоректну й етичну комунікацію з представниками різних соціальних груп і національних культур; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, опрацювання, аналізу та синтезу інформації з різних джерел і проведення досліджень на належному рівні, дотримуючись принципів академічної доброчесності (дослідницька компетентність).

Спеціальні (фахові):

ФК 1. Здатність дотримуватися сучасних норм української і англійської мов в усному та писемному спілкуванні з урахуванням комунікативної ситуації та комунікативного завдання відповідно до етичних і моральних норм поведінки, прийнятих у конкретному мовному середовищі.

ФК 2. Здатність використовувати в професійному спілкуванні знання про українську та англійську мови як особливі знакові системи, їхню природу, функції, рівні та забезпечувати формування комунікативних компетентностей учнів.

ФК 3. Здатність виявляти закономірності літературного процесу, визначати специфіку й значення художніх концепцій і літературних творів у контексті суспільно-літературної ситуації, літературної критики й культурної епохи; давати оцінку художнього твору; визначати роль системи образів, сюжету, композиції та засобів виразності в їх поєднанні; характеризувати творчу індивідуальність автора.

ФК 5. Здатність формувати в учнів ключові компетентності й уміння, спільні для всіх компетентностей і здійснювати інтегроване навчання; розвивати в них критичне мислення та ціннісні ставлення.

ФК 23. Здатність обґрунтовувати, планувати та виконувати дослідницький проєкт, аналізувати й узагальнювати його результати; апробувати їх у формі публікацій і наукових доповідей.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни:

Результат навчання (1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		Форми (та / або методи і технології навчання)	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)
Код	Результат навчання		
1.1	Знання можливих шляхів розв'язання основних проблем українського мовознавства: 1) природи і сутності мови, її функції; 2) зв'язок мови і мовлення, мови і мислення; 3) основні розділи та напрями мовознавства; 4) місце української мови на лінгвістичній карті світу; 5) походження української	Пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладу, дослідницький метод, дискусійні методи	Метод письмового контролю, метод усного опитування, тестові методи перевірки знань студентів, метод самоконтролю, модульна контрольна робота

ПРН 3. Здатність пояснювати особливості розвитку та дискусійні питання української мови й літератури в шкільному курсі базової середньої освіти, формувати в учнів повагу й зацікавлення до поглибленого вивчення української мови й літератури.	+	+	+	+	+	+	
ПРН 4. Демонструвати належний рівень володіння сучасною українською і англійською мовами з дотриманням фонетичних, орфоепічних, лексичних, граматичних, стилістичних норм для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного спілкування, співпрацюючи з колегами, представниками інших культур і релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 5. Здатність до розуміння системи української та англійської мов, загальних властивостей літератури як мистецтва слова й уміння їх застосовувати в процесі спілкування в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах комунікації (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, освітньо-професійній, науковій сферах в умовах міжкультурного спілкування.	+	+	+	+	+	+	+
ПРН 7. Здатність використовувати принципи, методи, технології, прийоми та способи створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів українською та англійською мовами в майбутній професійній діяльності.	+	+	+	+	+	+	+

8. Система оцінювання результатів навчання студентів (критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів)

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання студентів для дисципліни має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота студента 2. Модульна контрольна робота (МКР)	50 50

8.1 Форми та критерії оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Оцінювання усних відповідей студентів.

При оцінюванні усних відповідей студентів на теоретичні питання враховується їхній обсяг і повнота, а також ілюстрування прикладами:

- оцінка 5: «відмінно» ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, повна, з доречними прикладами;
- оцінка 4: «добре» ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, достатня, але без прикладів;
- оцінка 3: «задовільно» ставиться, якщо відповідь недостатня чи з помилками»;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться, якщо студент не відповідає на запитання.

2. Оцінювання тестових завдань.

- оцінка 5: «відмінно» ставиться в разі 100 % правильних відповідей;
- оцінка 4: «добре» ставиться в разі 90 % правильних відповідей;
- оцінки 3: «задовільно» ставиться в разі 60 % правильних відповідей;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться разі якщо студент виконав завдання на 59 % і менше.

3. Оцінювання домашньої самостійної роботи.

При оцінюванні самостійної роботи враховуються обсяг виконаних завдань і якість їх виконання:

- оцінка 5: «відмінно» ставиться в разі бездоганного виконання всіх завдань;
- оцінка 4: «добре» ставиться в разі бездоганного виконання 75 % завдань;
- завдання, виконане на 50 % чи більше ніж на 50 %, але менше ніж на 70 % за умови правильного виконання, заслуговує оцінки 3: «задовільно»;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться, якщо завдання виконане менше ніж на 50 %.

Здобувачі вищої освіти виконують такі різновиди самостійної роботи з дисципліни: опрацювання текстів лекційних занять, робота з основною й допоміжною літературою, підготовка до практичних занять та виконання завдань, опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання, підготовка доповідей, укладання мультимедійних презентацій, що їх унаочнюють, підготовка до написання модульної контрольної роботи.

- підсумкове оцінювання залік

8.2 Організація оцінювання (обов'язково зазначається порядок організації передбачених робочою програмою навчальної дисципліни форм оцінювання із зазначенням орієнтовного графіка оцінювання):

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

Наприкінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Вона оцінюється в 4-бальній системі («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»)). Ці оцінки трансформуються в **рейтинговий бал за МКР** у такий спосіб:

- «відмінно» – 50 балів;
- «добре» – 40 балів;
- «задовільно» – 30 балів;
- «незадовільно» – 20 балів;
- Нез'явлення на МКР – 0 балів.**

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

Підсумковий контроль – залік – виставляється в 4-бальній шкалі ("зараховано", "незараховано") та за шкалою ЄКТС на основі таких співвідношень :

Семестровий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	
75 – 81	C	
66 – 74	D	
60 – 65	E	
0 – 59	FX	не зараховано

Студенти, які набрали семестровий рейтинговий бал 60 і вище отримують відповідну оцінку без складання заліку.

Студенти, які набрали семестровий рейтинговий бал 59 і нижче, складають залік і в разі успішного складання отримують оцінку "зараховано", 60 E.

Якщо під час заліку студент отримав оцінку "не зараховано", то у відомість обліку успішності викладач виставляє йому/ їй незалежно від набраного семестрового бала оцінку "не зараховано" за 4-бальною шкалою, оцінку FX за шкалою ЄКТС та 0 балів за 100-бальною шкалою.

Визнання результатів неформальної та (або) інформальної освіти. Зарахування результатів неформальної / інформальної освіти регулюється *«Положення про порядок визнання в Київському національному лінгвістичному університеті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (для здобувачів вищої освіти ступенів бакалавр і магістр) від 29.09.2022, протокол № 3»*. У неформальній освіті – закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі) та отримання

відповідних сертифікатів. Здобувачам освіти запропоновано проходження навчальних курсів на платформах: Prometheus (<https://prometheus.org.ua>), EdEra (<https://www.ed-era.com/>) та Courséra (<https://coursera.org>). В інформальній освіті – наявність наукової публікації з проблем навчальної дисципліни.

9. Програма навчальної дисципліни. Тематичний план занять

№ з/п	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин							
		Денна форма				Заочна форма			
		Разом	у тому числі			Разом	у тому числі		
			лекції	семіна рські / практ ичні занятт я	само- стійна робота		лекції	семіна рські / практ ичні занятт я	само- стійна робот а
Змістовий модуль 1. Загальні питання вивчення української мови. Системно-структурний характер української мови									
1.	Історико-лінгвістичні відомості про українську мову. Місце української мови серед інших мов світу.	8	2	2	4				
2.	Система і структура української мови	14	4	4	6				
3.	Походження української мови	9	2	2	5				
4.	Діалектна диференціація української мови	9	2	2	5				
5.	Основні етапи становлення української мови. Дослідники української мови	9	2	2	5				

6.	Українська мова як державна мова України (статус, функціонування, перспективи розвитку). МКР	11	2	4	5				
	Усього годин	60	14	16	30				

10. Рекомендовані джерела (зокрема й інтернетні ресурси)

Основна література

1. Грищенко, А.П. (Ред.) (1993, 1997, 2003). *Сучасна українська літературна мова*. Вища школа.
2. Карпенко, Ю.О. (2006). *Вступ до мовознавства*. Академія.
3. Кочерган, М.П. (2000). *Вступ до мовознавства*. Академія.
4. Лучик, В.В. (2013). *Вступ до слов'янської філології: підручник*. Академія.
5. Мойсієнко, А.К., Бас-Кононенко О. В., Бондаренко В. В. (2013). *Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика*. Знання.
6. Плющ, М.Я. (Ред.). (2005). *Сучасна українська літературна мова: підручник*. Вища школа.
7. Півторак, Г.П. (2014). *Українці: звідки ми і наша мова*. Віпол.
8. Русанівський, В. М., Тараненко, О. О., Зяблюк, М. П. та ін. (Редкол.). (2007). *Українська мова: енциклопедія*. Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М.П. Бажана.
9. Семиног, О. (2010). *Вступ до слов'янської філології*. Інтернет-ресурс. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Semenoh_Oksana/Vstup_do_slovianskoi_filohii/
10. Соколова, С.О. (Ред.). (2023). *Територіальні та соціокультурні умови функціонування української мови в Україні: монографія*. Інститут української мови. <https://drive.google.com/file/d/11JdbR5cFq0miGqAWbWuAL61ba-IDGAT5/view?pli=1&fbclid=IwAR10AKx-g8rGtdcQpZMIRjJ4N23kFt4sprJanMVxadvr2P7556nxKoxhMCQ>

Додаткова література

- Ажнюк, Б. М. (2021). *Мовна політика: Україна і світ*. Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Бацевич, Ф.С. (2008). *Філософія мови : історія лінгвософських учень: [підручник]*. Академія.
- Белей, Л. Л. (2019). *Українська мова на початку ХХІ ст.: параметризація соціальнолінгвістичних змін*. Люта справа.
- Данилевська, О.М. (2019). *Українська мова в українській школі на початку ХХІ століття : соціолінгвістичні нариси : [монографія]*. Видавничий дім Києво-Могилянської академії.
- Іванишин, В., Радевич-Винницький Я. (1994). *Мова і нація*. Відродження.
- Коць, Т.А. (2018). *Українське слово в пресі ХІХ — початку ХХІ ст.: динаміка літературної норми: [монографія]*. Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Кулик, В. (2021). *Мовна політика в багатомовних країнах: закордонний досвід та його придатність для України*. Дух і Літера,

- Левицький, Ю. М. (2008). *Мови світу: енциклопедичний довідник*. Місіонер.
- Лисиченко, Л.А. (2006). *Лексико-семантична система української мови*: [монографія]. ХНПУ ім. Г.С. Сковороди.
- Лисиченко Л.А. (1998). Рівні мовної картини світу і їхня взаємодія. *Збірник Харківського історико-філологічного товариства : нова серія*. Харків, Т. 6. С. 129–144.
- Лисиченко, Л.А. (2009). *Лексико-семантичний вимір мовної картини світу* : [монографія]. «Основа».
- Маленко, О., Борисов, В. (2021). *Українське мовознавство як науковий дискурс : історія, теорія, практика*: навч. посібник ХНПУ імені Г. С. Сковороди.
- Масенко, Л. (2004). *Мова і суспільство: Постколоніальний вимір*. Видавничий дім Києво-Могилянської академії.
- Масенко, Л.Т. (2019). *Суржик : між мовою і язиком* : [монографія]. Видавничий дім Києво-Могилянської академії.
- Микитюк, О. (2018). *Сучасна українська мова: самобутність, система, норма* : навч. посібник. Видавництво Львівської політехніки.
- Мінчак, Г. Б. (2018). Лексико-семантичні неологізми в сучасній українській жіночій прозі. *Вісник КНЛУ. Серія : Філологія*. Т. 21. № 2. С. 52–61.
- Мінчак, Г. Б. (2023). *Типологія помилок*: навч.-метод.посібник. Вид. центр КНЛУ.
- Мінчак, Г. Б., Заскалета, В. П. (2023). Вербалізація концепту СЛОВО в художній творчості Мирослава Дочинця. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*, Т. 26 (1). С. 74-91. DOI <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2023.286190>
- Німчук, В.В. (1997). Періодизація як напрямок дослідження генези та історії української мови. *Мовознавство*. 6. С. 3–15.
- Огієнко, Іван. (2020). *Історія української літературної мови*. Центр учбової літератури.
- Радевич-Винницький, Я. (1997). *Україна: від мови до нації*. Відродження.
- Русанівський, В.М.(2001). *Історія української літературної мови* : [підручник]. АртЕк.
- Селіванова, О.О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. Довкілля-К.
- Селіванова, О. (2006). *Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія*. Довкілля-К
- Селігей, П. (2023). *Українська мова у 2222 році: Вступ до лінгвофутурології*. Академперіодика.
- Серебрянська, І.М. (2018). *Освіта в Україні : спостереження крізь призму мовної картини світу* [монографія]. Харків.
- Синявський, О. (2018). *Норми української літературної мови*. Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Тищенко, К.М. (2006). *Мовні контакти : свідки формування українців*: [монографія]. «Аквілон-Плюс».
- Ткаченко, О.Б. (2001). Місце України й української мови на карті світу (геополітичний аспект). *Мовознавство*. 1. С. 3–13.
- Федик, О. (2000). *Мова як духовний адекват світу (дійсності)*. Місіонер.
- Царук, О. (1998). *Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри*. Наука і освіта.
- Шевельов, Ю.В. (2012). *Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії : 1947–1953 рр.*: [монографія]. Темпора.

11. Додаткові ресурси (за наявності)

Сайт кафедри української філології.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна.

Мультимедійне обладнання, програми Microsoft Word, Microsoft Power Point та ін., додатки платформи для дистанційного навчання Microsoft Office 365.